

Jan Paul Spoor

Op zoek naar Hem

De twaalfjarige Jezus in de tempel

Lukas 2:41-52

Er wordt soms gezegd dat hier in Lukas 2 de Heer Jezus *Bar-Mitswa* werd, d.i. zoon van het verbond of van het gebod. Uit verschillende bronnen¹ weten we dat de Bar-Mitswa viering zoals we die nu kennen ontstaan is in de Middeleeuwen, dus ver na de tijd waarin de Heer hier op aarde was. Er is dus geen goede Bijbelse onderbouwing dat Lukas hier vertelt hoe de Heer 'een zoon der wet' werd.

Het feest van het Pascha

'En wanneer uw zonen tot u zeggen: Wat betekent deze dienst van u, dan zult u zeggen: Het is een Paasoffer voor de Heere, Die in Egypte aan de huizen van de Israëlieten voorbijging, toen Hij de Egyptenaren sloeg, maar onze huizen spaarde' (Ex. 12:26-27).

'En Zijn ouders gingen jaarlijks naar Jeruzalem op het feest van het Pascha' (Luk. 2:41).

Alleen Lukas vertelt de geschiedenis van de twaalfjarige Jezus in de tempel. Verder valt op dat Lukas in deze geschiedenis erop wijst dat er een verandering plaatsvond in het denken over de Heer. In vers 40 staat: *'Het Kind nu groeide op en werd*

¹http://nl.wikipedia.org/wiki/Bar_mitswa;
<http://www.kerkenisrael.nl/info/barmitswa.php>

gesterkt, vervuld met wijsheid; en de genade van God was op Hem'. Lukas lijkt te willen beschrijven dat ook de omgeving, het leefmilieu, de Heer sterkte en met wijsheid vervulde. Jozef en Maria deden er in ieder geval alles aan om dat te bewerkstelligen. Ze volbrachten alles volgens de wet van God, en gingen jaarlijks op naar Jeruzalem. Onderweg naar Jeruzalem zongen de pelgrims bedevaartliederen. Dit zijn de psalmen 120 tot en met 134. Men zong: *'Ik was verheugd, toen men mij zei: Laten wij naar het huis van de Heere gaan, (...) waarheen de stammen opgaan, de stammen van de Heere'* (Ps. 122:1-4). Een betere omgeving voor een kind om op te groeien is er niet. Toch waren er bij Jozef en Maria gewoonten en een bepaald verwachtingspatroon ontstaan. Hebben zij wel rekening gehouden met de vraag: *'Wat betekent deze dienst van u?'*

Bar-Mitswa

In de huidige tijd wordt een Joodse jongen op de dag na zijn 13e verjaardag Bar-Mitswa (zoon der wet). Hij wordt dit op grond van zijn leeftijd en niet door de ceremonie of door de viering zelf. De Bar-Mitswa geldt als religieus volwassen en is volwaardig lid van de Joodse gemeente. Hij heeft nu het recht om deel te nemen aan alle terreinen van het Joodse gemeenschapsleven.

Als teken daarvan wordt de Bar-Mitswa op de sabbat na zijn verjaardag voor de eerste keer opgeroepen een gedeelte uit de Tora te 'laaienen' (in het Hebr. op de goede toon lezen/zingen). Door deze oproep wijst de gemeenschap erop dat hij nu religieus volwassen is. Tevens telt hij mee als er een minjan nodig is (quorum van 10 mannen dat nodig is voor de synagogedienst). Maar dit volwassen zijn brengt ook verplichtingen mee, namelijk het houden van de 613 geboden en verboden van de Tora (Mitwot) en het aanleggen van de tefillin en de tallit bij verschillende gebeden. Vóór deze tijd lag de religieuze verantwoordelijkheid bij de ouders.

Een meisje wordt Bat-Mitswa (d.i. dochter van het verbond) op de dag na haar 12e verjaardag. Zij heeft ter voorbereiding op het religieus volwassen zijn speciaal de geboden geleerd aangaande de reinheid van het huis, het lichaam en het eten. De Bar-Mitswa en Bat-Mitswa krijgen natuurlijk op deze feestelijke dag cadeaus van familie en bekenden. In het orthodoxe jodendom wordt Bat-Mitswa niet gevierd.

Twaalf jaar

‘En toen Hij twaalf jaar was geworden en zij volgens de gewoonte van het feest waren opgegaan en de dagen hadden voleindigd, bleef het Kind Jezus, toen zij terugkeerden, in Jeruzalem achter zonder dat Jozef en Zijn moeder het wisten’ (vs. 42-43).

We kunnen deze geschiedenis niet op een menselijke manier uitleggen. Als je dat doet, kom je tot verkeerde gedachten. Tot hiertoe waren Jozef en Maria zelf degenen geweest aan wie het initiatief was overgelaten om alles volgens de heersende gewoonten te doen. Er waren twaalf jaar voorbijgegaan sinds Simeon in de tempel de woorden had gesproken: *‘Nu laat U, Heer, Uw slaaf in vrede heengaan naar Uw woord, want mijn ogen hebben Uw behoudenis gezien, die U bereid hebt voor het aangezicht van alle volken: een licht tot openbaring voor de naties en tot heerlijkheid voor Uw volk Israël’* (Luk. 2:29-32). Jozef en Maria hadden zich verbaasd over wat er van Hem werd gezegd. Was er nu twaalf jaar later nog steeds dezelfde verwondering over Hem? Zoals Lukas het beschrijft, lijkt het erop dat de verwondering was weggeëbd en veranderd was in gewenning. Ze waren vergeten *Wie* het Kind was, dat ze twaalf jaar geleden in hun handen hadden gehouden in de tempel. Ze waren wel trouw geweest en hadden alles zo goed mogelijk gedaan, maar de tijd van hun bijzondere verantwoordelijkheid was voltooid. Het Kind Jezus bleef Zelf achter in Jeruzalem, terwijl zij op weg naar huis gingen.

Op zoek naar Hem

‘In de mening nu dat Hij bij het reisgezelschap was, gingen zij een dagreis ver en zochten Hem onder hun bloedverwanten en hun bekenden; en toen zij Hem niet vonden, keerden zij naar Jeruzalem terug, op zoek naar Hem’ (vs. 44-45).

Het is leerzaam te zien hoe Jozef en Maria reageerden op de ontdekking dat de Heer Jezus niet bij hen was. Zij hadden hun gedachten over Zijn gedrag en verwachtten dat Hij ergens in het gezelschap zou zijn. Hierdoor verloren ze tijd en de afstand tussen hen en de Heer werd er groter door. Ze misten Hem, maar gingen toch verder. Ze dachten dat Hij wel hier of daar zou zijn, en bij alle bekenden zochten zij naar Hem. Dit zoeken was vruchteloos en uiteindelijk bleek dat ze Hem zo niet vonden. Ze keerden terug op hun schreden. Lukas zegt het zo mooi: *‘(...) op zoek naar Hem’*.

Gevonden in de tempel

‘Wanneer uw kinderen later vragen: Wat hebben deze stenen voor u te betekenen? dan zult gij tot hen zeggen: Dat de wateren van de Jordaan afgesneden werden voor de ark van het verbond van de Heere; toen deze door de Jordaan trok, werden de wateren van de Jordaan afgesneden; daarom zullen deze stenen voor de Israëlieten tot een gedenkteken zijn voor altoos’ (Joz. 4:6-7).

‘En het gebeurde na drie dagen dat zij Hem in de tempel vonden, waar Hij zat te midden van de leraren en naar hen luisterde en hun vragen stelde. Allen nu die Hem hoorden, waren buiten zichzelf over Zijn inzicht en Zijn antwoorden’ (vs. 46-47).

Hun eigen gedachten waren de oorzaak van een zoektocht van drie dagen. Maar uiteindelijk vonden ze Hem in de tempel. Zij zullen nu gaan (her)ontdekken Wie Hij is. Er zijn vier dingen op te merken die de Heer deed:

1. Hij was in de tempel;
2. Hij zat te midden van de leraren;
3. Hij luisterde;
4. en Hij stelde vragen.

We vinden hier de kenmerken van de Knecht van de Heere, waarover Jesaja spreekt: *‘De Heere Heere gaf Mij een tong van een die onderwijs ontving, zodat Ik weet met de vermoeide een woord op de juiste tijd te spreken. Hij wekt Mij elke morgen, Hij wekt Mij het oor, zodat Ik hoor als zij die onderwijs ontvangen’ (Jes. 50:4).* Christus is de vervulling van de Schrift.

Belangrijker nog is het effect dat Hij had op allen die Hem hoorden. Ze waren zichzelf niet meer en waren erg verbaasd over wat Hij met inzicht opmerkte, en over de antwoorden die Hij gaf. Door Zijn vragen werd de goddelijke waarheid verduidelijkt; en door Zijn antwoorden bleek dat zij *Hem* ook vragen stelden. Wij zien in Hem de Persoon van Wie de psalmdichter zegt: *‘Hoe lief heb ik Uw wet! Hij is heel de dag mijn overdenking. Uw geboden maken mij wijzer dan mijn vijanden, want zij zijn voor eeuwig bij mij. Ik ben verstandiger dan al mijn leraren, want Uw getuigenissen zijn mij tot overdenking’ (Ps. 119:97-99).* De mensen die Hem omringden zagen Hem als een Kind. Hij vroeg als het ware: *‘Wat hebben deze stenen voor u te betekenen?’* Maar tegelijkertijd was Hij de ware Zoon der wet, de Zoon des mensen. Hij was de Mens die namens God gekomen was, Die verstandiger was dan alle leraars die Hem omringden. Dat maakt dit gebeuren zo bijzonder. Zij die Hem hoorden, waren buiten zichzelf.

Toen zij Hem zagen

'En toen zij Hem zagen, stonden zij versteld; en zijn moeder zei tot Hem: Kind, waarom heb Je ons dit aangedaan? Zie, je vader en ik hebben Je met smart gezocht' (vs. 48).

Jozef en Maria vinden de Heer in een bijzondere situatie. Ze zien Hem zitten tussen die vooraanstaande rabbi's en met hen praten. Maar ze werden niet herinnerd aan de situatie van twaalf jaar geleden, toen Simeon sprak: *'Zie, Deze is gesteld tot een val en opstanding van velen in Israël en tot een teken dat weersproken wordt (en ook door uw eigen ziel zal een zwaard gaan), opdat de overleggingen uit vele harten openbaar worden'* (Luk. 2:34-35). Ze stonden versteld, maar de verwondering van destijds was nu niet aanwezig bij Jozef en Maria. Maria gaf alleen uitdrukking aan haar ongerustheid van de afgelopen dagen. Ze deed dit tegenover iedereen die erbij stond.

David Gooding zegt hiervan in zijn commentaar: 'Toen Jezus' ouders binnenkwamen en zich identificeerden als de ouders door Maria's berisping: Kind, waarom heb Je ons dit aangedaan? Zie, je vader en ik' (...), moeten de theologen wel met grote belangstelling hebben gekeken en geluisterd: 'Dus dit is zijn vader; ik ben benieuwd wie hij dan wel is'.² De rabbi's zouden hierdoor een verkeerd beeld kunnen krijgen wie Hij dan wel was. Jozef en Maria hadden ook een verkeerd beeld van Hem. Dit moest op een volkomen manier worden rechtgezet.

Wist u niet?

'En Hij zei tot hen: Waarom hebt u Mij gezocht? Wist u niet dat Ik in de dingen van Mijn Vader moet zijn?' (vs. 49).

We lezen hier de eerste woorden die de Heer Jezus uitspreekt; en het zijn woorden van verwondering waarom de ouders Hem hadden moeten zoeken, en Hem kwijt waren geweest. Maria had toch de woorden van Gabriël gehoord, toen hij zei: *'(...) daarom ook zal dat Heilige dat geboren zal worden, Gods Zoon worden genoemd'* (Luk. 1:35). En Christus had bij Zijn komen in de wereld gezegd: *'Zie, Ik kom; in de boekrol is over Mij geschreven; Ik heb lust om Uw wil te doen, Mijn God, Uw wet is in Mijn binnenste'* (Ps. 40:8-9).

² Volgens Lukas (David Gooding) blz. 75.

Natuurlijk willen we Maria hierover niet hard vallen. Het was een heel bijzondere situatie waarin ze zich bevond. Zouden wij anders gereageerd hebben? Toch moest er iets rechtgezet worden. Een mogelijk verkeerde gedachtegang van de rabbi's moest ontzenuwd worden en de Vader moest worden verheerlijkt. Deze Zoon der wet leefde in de dingen van de Vader. Maar ook Jozef en Maria werden eraan herinnerd wat het doel van Zijn leven was, namelijk te zijn in de dingen van Zijn hemelse Vader.

Onbegrip

'En zij beseften het woord niet dat Hij tot hen sprak' (vs. 50).

Zijn ouders waren vrome mensen, die jaarlijks opgingen naar Jeruzalem. Zij hadden toch zeker moeten weten waarnaar Zijn belangstelling uitging. Wat waren hun eigen verwachtingen van de Heer? Waarom konden zij die zo slecht loslaten? Het zijn allemaal vragen die wij onszelf ook kunnen stellen.

De dingen van Zijn Vader vormden het grote doel van het leven van de Heer. Van jongs af aan had Hij het heilsplan van God voor ogen. Bij de Heer Jezus was het geen eigen wil om in Jeruzalem achter te blijven. Hij wilde de wil van God vervullen. Niet zoals wij vaak de wil van God doen, meestal volgens onze eigen gedachten. De wil van mensen, soms in een mooie verpakking.

Hij daalde met hen af

'En Hij daalde met hen af en kwam in Nazareth en Hij was hun onderdanig. En zijn moeder bewaarde al deze dingen in haar hart. En Jezus nam toe in de wijsheid en grootte en gunst bij God en mensen' (vs. 51-52).

In de laatste verzen zien we de Heer weer terugkeren naar Nazareth. We zien drie dingen die Hij deed:

1. Hij daalde met hen af;
2. Hij kwam in Nazareth;
3. en Hij was hun onderdanig.

Dit zijn drie kenmerken die Hem beschrijven. Hij Die alle leraren van Israël verbluft deed staan door Zijn inzicht en antwoorden, ging weg uit *Jeruzalem* en kwam in *Nazareth*. Hij *daalde* met hen af en was hun *onderdanig*. Maar ook daar nam Hij

toe in wijsheid en grootte en genade bij God en mensen. Het is nu niet meer: 'Het *Kind* nu groeide op'. We lezen hier: '*Jezus* nam toe (...)'. Deze geschiedenis was een les voor de ouders van de Heer. Of ze *Hem* echt gevonden en begrepen hebben nadat ze '*op zoek naar Hem*' waren geweest, dat wordt in het midden gelaten. Zijn moeder nam in ieder geval al deze dingen ter harte. Is het ook een les voor ons? Wat zijn onze verwachtingen van de Heer. Zijn wij ook bezig in de dingen van de Vader, en doen wij zoals de Heer?

Was de Heer Jezus nu Bar-Mitswa, een zoon van het verbond? De Bijbel zegt niets erover. We kunnen door deze geschiedenis Hem echter leren kennen. Hij is de Mens van God gekomen. Hij daalde naar ons af en kwam om te dienen. Laten wij '*op zoek gaan naar Hem*'.

